

NORGES HØYESTERETT

K J E N N E L S E

avsagt 30. mars 2023 av Høyesterett i avdeling med

dommer Bergljot Webster
dommer Wilhelm Matheson
dommer Erik Thyness
dommer Kine Steinsvik
konstituert dommer Hedda Remen

HR-2023-573-A, (sak nr. 22-164565SIV-HRET)
Anke over Frostating lagmannsretts kjennelse 13. oktober 2022

Vik Ørsta AS

(advokat Bjarte Reidar Aambø – til prøve)

mot

MS Amlin Insurance S.E

(advokat Jakob Christen Christensen)

S T E M M E G I V N I N G

(1) Dommer **Thyness:**

Sakens spørsmål og bakgrunn

- (2) Saken gjelder et regresskrav fremsatt av et forsikringsselskap mot forsikringskundens leverandør. Spørsmålet er om forsikringsselskapet er bundet av en voldgiftsavtale inngått mellom forsikringskunden og leverandøren, slik at forsikringsselskapets søksmål mot leverandøren skal avvises fra domstolene.
- (3) Vik Ørsta AS, heretter kalt leverandøren, leverte i 2019 en bølgedemper til Skogn Maritime Forening AS, heretter kalt foreningen. Leveransen var basert på en kontrakt inngått i april 2019. Det fremgår av kontrakten § 5 at de alminnelige leveringsbetingelsene i NLM 02 er gjort til en del av avtalen mellom partene. NLM 02 punkt 72 lyder slik:
- «Tvister i anledning Avtalen og alt som har sammenheng med den, skal ikke inndras under domstolsprøvelse, men skal avgjøres ved voldgift og i overensstemmelse med de lovregler om voldgift som gjelder i leverandørens land.»
- (4) Den 13. april 2020 ble bølgedempere så skadet i hardt vær at den måtte kondemneres.
- (5) Foreningen hadde forsikret anlegget hos MS Amlin Insurance S.E., heretter kalt forsikringsselskapet, som utbetalte 2 730 219 kroner til foreningen. I tillegg har forsikringsselskapet i forbindelse med oppgjøret hatt utgifter til teknisk og juridisk bistand med 726 945 kroner, slik at de samlede utgiftene er 3 457 164 kroner.
- (6) Forsikringsselskapet fremmet krav om regress og tok 6. april 2022 ut søksmål mot leverandøren, som i tilsvaret prinsipielt påsto søksmålet avvist under henvisning til at tvisten hører inn under voldgift. Subsidiært påsto leverandøren seg frifunnet.
- (7) Trøndelag tingrett avsa 13. juli 2022 kjennelse med slik slutning:
- «1. Sak nr. 22-053084TVI-TTRO/TSTE avvises ikke.
2. Vik Ørsta AS betaler innen to uker fra kjennelsens forkynnelse kr. 75 652 – syttifemtusensekshundreogfemtito – inkl. mva., med tillegg av lovbestemt forsinkelsesrente fra forfall til betaling skjer.»
- (8) Tingretten bygget på at forsikringsselskapet ikke hadde fått overdratt foreningens krav til seg, men at regresskravet var hjemlet i ulovfestet rett.
- (9) Leverandøren anket til lagmannsretten, som 13. oktober 2022 avsa kjennelse med slik slutning:
- «1. Anken forkastes.
2. Vik Ørsta AS dømmes til å betale til MS Amlin Insurance S.E. 10 000 – titusen – kroner i sakskostnader innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av kjennelsen.»

- (10) Lagmannsretten bygget i hovedsak på samme grunnlag som tingretten.
- (11) Forsikringsselskapet har anket til Høyesterett over rettsanvendelsen, nærmere bestemt tolkningen av voldgiftsloven § 10 annet ledd
- (12) Høyesteretts ankeutvalg besluttet 24. november 2022 at ankesaken skulle avgjøres av Høyesterett i avdeling, jf. domstoloven § 5 første ledd, og at behandlingen skulle følge reglene som gjelder ved anke over dom, jf. tvisteloven § 30-9 fjerde ledd.

Partenes syn på saken

- (13) Den ankende part – *Vik Ørsta AS* – har i korte trekk gjort gjeldende:
- (14) Kravet mot leverandøren er et rettsforhold. Begrepet omfatter enkeltstående rettigheter.
- (15) Det erstatningskravet som foreningen mener å ha mot leverandøren, er overført til forsikringsselskapet i medhold av forsikringsavtalen § 9-1. Det har dermed funnet sted en «overføring» av rettsforholdet i voldgiftsloven § 10 annet ledds forstand.
- (16) Selv om det skulle legges til grunn at regresskravet har sitt grunnlag i regelen om forsikringsselskapers regress i skadeserstatningsloven § 4-3, jf. § 4-2 eller ulovfestet sedvanerett, må kravet anses avledet fra foreningens krav. Det er tilstrekkelig til at forholdet faller inn under regelen i voldgiftsloven § 10 annet ledd.
- (17) *Vik Ørsta AS* har nedlagt slik påstand:
 - «1. Sak 22-053084TVI-TTRO/TSTE for Trøndelag tingrett avvises.
 - 2. *MS Amlin Insurance S.E.* dømmes til å erstatte *Vik Ørsta AS* sine saksomkostnader for tingrett, lagmannsrett og Høyesterett.»
- (18) Ankemotparten – *MS Amlin Insurance S.E.* – har i korte trekk gjort gjeldende:
- (19) Regresskravet har sitt grunnlag i alminnelige rettsgrunnsetninger, ikke i avtale. Overføring av voldgiftsavtalen vil innebære en utvidende tolkning av voldgiftsloven § 10 annet ledd fordi rettsforholdet ikke er overført.
- (20) Saken her gjelder uansett ikke hele det rettsforholdet som voldgiftsavtalen gjelder, men et enkeltstående krav. En slik begrenset overføring omfattes ikke av voldgiftsloven § 10 annet ledd.
- (21) *MS Amlin Insurance S.E.* har nedlagt slik påstand:
 - «1. Anken forkastes.
 - 2. *MS Amlin Insurance S.E.* tilkjennes saksomkostninger.»

Mitt syn på saken

Høyesteretts kompetanse

- (22) Saken gjelder en videre anke over kjennelse, og Høyesteretts kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling og generelle rettslige forståelse av skrevne rettsregler, jf. tvisteloven § 30-6 første ledd bokstav b og c. Anken gjelder tolkningen av voldgiftsloven § 10 annet ledd. Dette kan Høyesterett prøve.

Utgangspunkter

- (23) Tvister i rettsforhold som partene har fri rådighet over, kan avgjøres ved voldgift, jf. voldgiftsloven § 9 første ledd. Etter § 10 første ledd kan det inngås avtale om voldgift «for tvister som er oppstått, og for alle eller særlige tvister som kan oppstå i et bestemt rettsforhold.» Når en tvist omfattes av en avtale om voldgift, skal domstolene avvise søksmålet dersom en part begjærer det senest samtidig med at parten går inn på sakens realitet, jf. voldgiftsloven § 7 første ledd. Leverandøren i saken her har begjært saken avvist i tilsvaret for tingretten.
- (24) I henhold til § 5 i kontrakten mellom leverandøren og foreningen inngår de alminnelige betingelsene i NLM 02 i avtaleforholdet. Punkt 72 i disse betingelsene gir anvisning på at tvister «i anledning avtalen og alt som har sammenheng med den», skal løses ved voldgift. Partene er enige om at dette innebærer at tvist om leverandørens ansvar overfor foreningen hører under voldgift.
- (25) Spørsmålet i saken er om avtalen om voldgift også gjelder når forsikringselskapet fremmer regresskrav mot leverandøren etter å ha dekket tap som foreningen har lidt, og som foreningen selv kunne ha krevet dekket av leverandøren. Dette beror på en tolkning av voldgiftsloven § 10 annet ledd, som har slik ordlyd:

«Hvis ikke annet er avtalt mellom partene i voldgiftsavtalen, følger voldgiftsavtalen med ved overføring av det rettsforhold den omfatter.»

Lovens begrep «rettsforhold»

- (26) Forsikringselskapet har gjort gjeldende at begrepet «rettsforhold» bare gjelder hele rettsforhold og ikke enkeltstående krav, som denne saken gjelder.
- (27) Jeg er ikke enig i dette. Det fremgår av merknadene til voldgiftsloven § 10 i Ot.prp. nr. 27 (2003–2004) side 91 at bestemmelsen tar sikte på å fastslå at «det ikke kan inngås en generell avtale om at alle mulige fremtidige rettsvister mellom partene skal avgjøres ved voldgift». Poenget er altså at en voldgiftsavtale må trekke opp rammene for hvilke tvister den omfatter. Slik jeg leser loven, er ordet «rettsforhold» i § 10 annet ledd bare brukt som en referanse til bestemmelsens første ledd. Her fremgår det at en voldgiftsavtale kan gjelde «for tvister som er oppstått, og for alle eller særlige tvister som kan oppstå i et bestemt rettsforhold».

- (28) Det kan i vår sammenheng følgelig ikke legges mer i voldgiftsloven § 10 annet ledd enn at *i den utstrekning* det finner sted en overføring av partsstillingen i et rettsforhold som omfattes av voldgiftsavtalen, så gjelder voldgiftsavtalen for eventuelle tvister. Det avgjørende er om det omtvistede rettsforholdet faller inn under rammene angitt i voldgiftsavtalen.

Lovens begrep «overføring»

- (29) Det sentrale spørsmål i saken er om forsikringsselskapets påståtte regresskrav har vært gjenstand for «overføring» fra foreningen, slik dette ordet er benyttet i voldgiftsloven § 10 annet ledd.
- (30) Forsikringsselskapet gjør gjeldende at det *ikke* er bundet av voldgiftsavtalen fordi dets krav er selvstendig og bygger på alminnelige rettsgrunnsetninger, ikke på avtale. Leverandørens standpunkt derimot er at forsikringsselskapet *er* bundet av voldgiftsavtalen fordi regresskravet bygger på inntreden i foreningens krav mot leverandøren. Det gjelder uansett om grunnlaget for at forsikringsselskapet kan fremme kravet er basert på avtale eller generelle lovfestede eller ulovfestede regler om overføring av krav – såkalt «subrogasjon» eller «cessio legis».
- (31) Jeg tar som utgangspunkt for min videre drøftelse at forsikringsselskapet bygger sitt regresskrav mot leverandøren på ulovfestet rett.
- (32) Det kan for vår problemstilling etter min mening ikke trekkes noen klare slutninger av ordet «overføring» i voldgiftsloven § 10 annet ledd. Dette ordet kan forstås slik at det omfatter enhver form for rettighetsovergang, for eksempel ved arv eller gave. Men ordet kan også forstås slik at det kun omfatter avtalerettslig basert overføring – et «dispositivt utsagn» – fra den opprinnelige avtalepartens side. Begge parters standpunkter fremstår altså som forenlige med lovens ordlyd.
- (33) Voldgiftsloven § 10 annet ledd svarer i det vesentlige til § 2-2 i lovutvalgets utkast i NOU 2001: 33 Lov om voldgift side 6. Mens lovens § 10 annet ledd bruker ordet «overføring», var formuleringen i voldgiftslovutvalgets utkast § 2-2 annet ledd «overdragelse». I den utstrekning det er noen språklig nyanse her, må den vel være at «overføring» kan oppfattes å være noe videre enn «overdragelse», altså slik at lovens formulering i noe større grad enn utvalgets formulering trekker i retning av at det ikke kreves noe dispositivt utsagn. Forskjellen er imidlertid ikke stor, og det er ingen holdepunkter i forarbeidene for at det endrede ordvalget tok sikte på noen innholdsmessig endring. Noe avgjørende argument er dette derfor ikke.
- (34) Voldgiftslovutvalget begrunner prinsippet om at voldgiftsavtalen følger med ved overdragelse i utredningen på side 59:

«På tross av den ulempen som en debitor vil kunne få ved å få en ny motpart i voldgiftsavtalen, er det utvalgets syn at en regel om at voldgiftsavtalen ikke følger med ved overdragelsen av rettsforholdet, ikke er hensiktsmessig. Dette har for det første sin bakgrunn i hensynet til den gjenværende part. Det er lite rimelig at den gjenværende part skal miste retten til å få løst tvister ved voldgift som følge av at den annen part overdrar sin posisjon. En slik løsning vil redusere voldgiftsinstituttets effektivitet ...»

- (35) Det som er uttalt her i tilknytning avtalebaserte overdragelser, viser at det grunnleggende formålet er å beskytte den gjenværende part i avtalen, som har betinget seg rett til å kreve eventuelle tvister avgjort ved voldgift. Bestemmelsen kan betraktes som et utslag av det alminnelige prinsipp om at erververen av en rettighet ikke får bedre rett enn sin hjemmelsmann. I tillegg kommer hensynet til voldgiftsinstituttets effektivitet.
- (36) At ordet «overføring» i voldgiftsloven § 10 annet ledd omfatter mer enn avtalebaserte overføringer, fremgår av lovutvalgets uttalelser på side 58 i lovutredningen om saken i Rt-1994-1024. Den saken gjaldt et borettslag som hadde engasjert en entreprenør, som igjen hadde engasjert en underentreprenør. Avtalen mellom entreprenøren og underentreprenøren inneholdt en voldgiftsklausul. Borettslaget gjorde et krav gjeldende direkte mot underentreprenøren basert på en anførsel om å ha trådt inn i entreprenørens krav, selv om dette ikke var transportert til borettslaget. Høyesteretts ankeutvalg, som fant spørsmålet «noe tvilsomt», kom til at kravet kunne fremmes for de ordinære domstoler. Lovutvalget uttalte imidlertid at resultatet ville ha blitt det motsatte etter lovutkastet, altså at voldgiftsavtalen ville ha vært bindende for borettslaget.
- (37) Annerledes stiller det seg imidlertid hvis kravet allerede i *utgangspunktet* er oppstått på tredjemanns hånd. Et eksempel på dette er når en skadelidt krever erstatning direkte fra skadevolderens forsikringsselskap med grunnlag i forsikringsavtaleloven § 7-6. Selv om et slikt krav har nær sammenheng med skadelidtes krav mot skadevolderen, så oppstår kravet direkte på kreditors hånd i kraft i av lovbestemmelsen. Selv om man tolker begrepet «overføring» vidt, kan kravet da vanskelig anses «overført» til kreditor, og den gjenværende part kan heller ikke støtte seg på prinsippet om at en rettighetshaver aldri får bedre rett enn sin hjemmelsmann.
- (38) Jeg finner støtte for dette i lovutvalgets utredning hvor det på side 58 heter:
- «Særlige spørsmål oppstår hvor det er en tredjemann som gjør gjeldende rettigheter etter den avtale som inneholder en voldgiftsbestemmelse. Er tredjemann bundet av voldgiftsbestemmelsen? Det er rimelig å besvare dette spørsmålet med ja hvis rettsgrunnlaget for tredjemanns rettigheter er avtalen.
-
- Hvor rettsgrunnlaget for tredjemanns krav derimot ikke – iallfall ikke alene – er å søke i avtalen mellom andre, men følger direkte av lov, synes det ikke å være tilstrekkelig grunnlag for at han skal være bundet av en voldgiftsbestemmelse i avtalen. Dette vil f.eks. være situasjonen ved direkte krav etter forsikringsavtaleloven § 7-6.»
- (39) Forbeholdet «ikke alene» må ta sikte på situasjoner der det ikke entydig kan fastslås om kravet er oppstått i forholdet mellom de opprinnelig avtaleparter eller direkte på den aktuelle kreditors hånd.
- (40) Forsikringsselskapet har anført at dets regresskrav har sin forankring dels i avtalen mellom leverandøren og foreningen og dels i ulovfestede regler om regress. Retten er, slik forsikringsselskapet ser det, følgelig ikke alene å søke i avtalen.
- (41) Saken i Rt-1994-1024 gjaldt et krav basert på et tilsvarende sammensatt grunnlag: Avtalen mellom en hovedentreprenør og en underentreprenør og reglene om direktekrav.

Forarbeidene forutsetter at voldgiftsklausulen mellom hovedentreprenøren og underentreprenøren i et slik tilfelle skal binde byggherren. Kravet anses altså å bygge på avtalen mellom hovedentreprenøren og underentreprenøren. Tilsvarende må gjelde hvor den nye kreditor, som i vår sak, bygger på den ulovfestede regelen om at den som gjør opp en annens forpliktelse, har et regresskrav mot skyldneren, jf. Rt-1997-1029 på side 1036. Regresskravet må da anses å ha sitt rettsgrunnlag i det opprinnelige avtaleforholdet.

- (42) Forsikringsavtaleloven § 7-6 gjelder ansvarsforsikring og fastslår at skadelidte kan kreve erstatning direkte fra forsikringsselskapet. Regelen har nær sammenheng med at den forsikrede ville ha kunnet fremme et tilsvarende krav mot forsikringsselskapet hvis vedkommende hadde gjort opp skadelidtes erstatningskrav direkte. Man kan derfor se det slik at direktekravet delvis bygger på skadelidtes krav mot den forsikrede. Det er imidlertid understreket i forarbeidene til denne bestemmelsen at forsikringsselskapet vil ha «et helt selvstendig ansvar overfor skadelidte», se NOU 1987: 24 side 158. En eventuell voldgiftsklausul i forholdet mellom forsikringsselskapet og forsikrede, vil altså ikke være bindende for skadelidte ved direktekrav mot forsikringsselskapet.
- (43) Oppsummeringsvis forstår jeg voldgiftsloven § 10 annet ledd slik at når et krav da det oppsto, var omfattet av en voldgiftsavtale, vil voldgiftsavtalen – hvis ikke annet er avtalt med den gjenværende part – følge med ved et eventuelt partsskifte, selv om grunnlaget for partsskiftet, som her, er ulovfestede regler om regress. Derimot omfattes ikke krav som er oppstått på den nye parts hånd på selvstendig grunnlag, slik som for eksempel direktekrav etter forsikringsavtaleloven § 7-6.
- (44) Slik jeg tolker voldgiftsloven § 10 annet ledd, er kravet i vår sak dermed overført til forsikringsselskapet i bestemmelsens forstand.
- (45) Jeg nevner avslutningsvis at voldgiftsloven er basert på FN-organisasjonen UNCITRALs modellov for internasjonal voldgift. Modelloven har til formål å bidra til harmonisering av nasjonale regler. Ved tvil om tolkningen av den norske voldgiftsloven vil derfor løsningen i andre land som har lovgivning basert på UNCITRAL-modellen, kunne være et tolkningsmoment. Modelloven regulerer imidlertid ikke selv spørsmålet i vår sak, og hvilke løsninger som er lagt til grunn i andre land som bygger på modelloven, er bare i beskjeden utstrekning belyst for Høyesterett. Det som er fremlagt, tilsier imidlertid at det iallfall ikke er grunnlag for å anta at det resultat jeg er kommet til, strider mot internasjonal konsensus.

Konklusjon og sakskostnader

- (46) Jeg er kommet til at den deklatoriske bestemmelsen i voldgiftsloven § 10 annet ledd må tolkes slik at den omfatter enkeltstående krav, og ikke bare sammensatte rettsforhold, og videre at regresskrav basert på ulovfestet rett må anses overført til den regressberettigede, slik at en eventuell voldgiftsavtale som omfatter det kravet som regresskravet er avledet fra, er bindende for den som gjør regresskravet gjeldende.
- (47) Forsikringsselskapet er følgelig bundet av voldgiftsavtalen og dets søksmål må avvises.
- (48) Vik Ørsta AS har vunnet frem og har i samsvar med hovedregelen i tvisteloven § 20-2 første ledd krav på full erstatning for sine sakskostnader fra MS Amlin Insurance

S.E. Høyesterett skal legge sitt resultat til grunn når kravene for de lavere instanser avgjøres, jf. § 20-9 annet ledd.

- (49) Det er fremlagt kostnadsoppgave for Høyesterett på 282 594 kroner, hvorav 278 750 kroner gjelder salær og 3 844 kroner gjelder utlegg. I tillegg kommer sakskostnader for tingretten og lagmannsretten med til sammen 275 000 kroner. I tillegg kommer rettsgebyr på 7 338 kroner. Det tilkjennes etter dette sakskostnader med i alt 564 932 kroner.
- (50) Jeg stemmer for slik

K J E N N E L S E :

1. Sak 22-053084TVI-TTRO/TSTE for Trøndelag tingrett avvises.
2. I sakskostnader for tingretten, lagmannsretten og Høyesterett betaler MS Amlin Insurance S.E. til Vik Ørsta AS 564 932 – femhundreogsekstifiretusennihundreogtrettito – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelse.

- (51) Konstituert dommer **Remen:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (52) Dommer **Steinsvik:** Likeså.
- (53) Dommer **Matheson:** Likeså.
- (54) Dommer **Webster:** Likeså.
- (55) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

1. Sak 22-053084TVI-TTRO/TSTE for Trøndelag tingrett avvises.
2. I sakskostnader for tingretten, lagmannsretten og Høyesterett betaler MS Amlin Insurance S.E. til Vik Ørsta AS 564 932 – femhundreogsekstifiretusennihundreogtrettito – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelse.